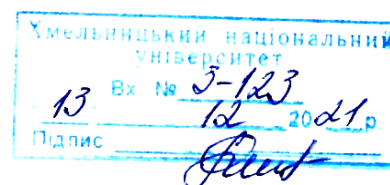

ВІДГУК
офіційного опонента
доктора наук з фізичного виховання і спорту, професора кафедри теорії і
методики спорту Вінницького державного педагогічного університету
імені Михайла Коцюбинського
КОСТЮКЕВИЧА ВІКТОРА МИТРОФАНОВИЧА
на дисертаційне дослідження Квасниці Ірини Миколаївни
«Формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів у
закладах вищої освіти», подану на здобуття ступеня доктора філософії
галузі знань 01 «Освіта/Педагогіка»
зі спеціальності 011 «Освітні, педагогічні науки»

Актуальність теми виконаної роботи та зв'язок із відповідними планами галузей науки.

У динамічних умовах сьогодення галузь фізичної культури і спорту характеризується постійними трансформаційними змінами, що обумовлено можливостями інформаційного суспільства, високим розвитком сучасного спорту, безперервним зростанням спортивних результатів, проблемою забезпечення зміцнення здоров'я населення тощо. Для досягнення успішного функціонування фізкультурно-спортивної галузі та збільшення її внеску в соціально-економічний розвиток країни провідна роль належить кадровому потенціалу. На сучасному ринку праці затребуваність майбутнього фахівця визначається сформованістю в нього якостей, які мають особливий попит на ринку праці, а саме: організованість, уміння й здатність розв'язувати професійні задачі, проектувати власну діяльність, швидкого опанування інновації у сфері професійної діяльності, наявність відповідальності за прийняті рішення та наслідки власної діяльності, прагнення до професійного розвитку. Відповідно актуалізується проблема спрямованості освітнього процесу на посилення формування конкурентоздатності та професійної мобільності випускників закладів вищої освіти.

Відтак, немає сумніву у своєчасності й актуальності дисертаційної роботи Квасниці Ірини Миколаївни, що виконується відповідно до наукової теми Хмельницького національного університету «Формування особистості як суб'єкта самотворення» (державний реєстраційний номер 0119U103663).

Найбільш суттєві наукові результати, що містяться у дисертації.

Глибокий аналіз наукової літератури дозволив здобувачці чітко визначити категорійний апарат дослідження. Зокрема, його предмет логічно узгоджується з об'єктом і метою. Коректно сформульовані завдання дослідницької роботи, що сприяло логічності наукового пошуку та ефективності його реалізації. Здобувачці вдалось визначити й обґрунтувати педагогічні умови формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти, удосконалити компонентну структуру професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту, визначити критерії, показники та рівні сформованості професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту, а також уточнити сутність основних понять дослідження, розробити навчально-методичне забезпечення формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти.

Нові наукові дані одержані здобувачкою.

Дисертаційна робота, запропонована Квасницею І. М., характеризується системним підходом та комплексним науково-педагогічним дослідженням, в якому здійснено теоретичне узагальнення; змістове наповнення супроводжується методичним аналізом професійної мобільності як предмету міжнаукового дослідження. Авторкою започатковано нове вирішення актуальної наукової проблеми, яка полягає у виокремленні, обґрунтуванні й експериментальній перевірці педагогічних умов формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти. Зокрема: розвиток позитивної мотивації здобувачів вищої освіти до оволодіння ними професійною мобільністю шляхом їх участі у різних видах практики і в позааудиторній роботі; оновлення змісту професійно-орієнтованих дисциплін у контексті професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту; використання сучасних освітніх технологій для формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту. Здобувачкою проведено теоретичний аналіз та уточнено поняття «професійна мобільність майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту», «формування

професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти».

Ступінь обґрунтованості наукових положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації.

Новизна й вірогідність загальних висновків дисертації підтверджуються результатами дослідження, здійсненого здобувачкою, і не викликають сумніву. Обґрунтованість дисертаційних положень підтверджується аналізом наявних літературних джерел (256 найменувань) з проблем освітньої, педагогічної науки. Залучення широкої теоретичної бази з питань формування професійної мобільності майбутніх фахівців у закладах вищої освіти дало змогу дисертантці ґрунтовно висвітлити теоретичні положення дослідження, дібрати адекватні завданням методи наукового пошуку, застосувати відповідний діагностичний інструментарій.

Заслуговує на схвалення визначення здобувачкою категорійно-понятійного поля дослідження. Так, авторкою на основі аналізу соціологічної, психологічної, науково-педагогічної та спеціалізованої літератури розкрито основні поняття дослідження: «конкурентоздатність», «мобільність», «соціальна мобільність», «особистісна мобільність», «професійна підготовка», «професійна мобільність тренера-викладача з виду спорту», «формування професійної мобільності тренера-викладача з виду спорту у закладах вищої освіти».

Педагогічний експеримент із перевірки ефективності педагогічних умов та структурно-функціональної моделі формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти здійснювався послідовно у три етапи: констатувальний, формувальний і контролюючий. Діагностико-результативний апарат дослідження є виваженим і належно структурованим. Результати педагогічного експерименту подано у належному якісному й кількісному статистичному аналізі, що підтверджує значущість і доцільність упровадження в освітньо-виховний процес закладів

вищої освіти педагогічних умов формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту.

Новизна і вірогідність загальних висновків дисертації підтверджується результатами експериментального дослідження й не викликає сумніву. Робота систематизована та належним чином оформлена. Результати наукового дослідження Квасниці І. М. отримали належну апробацію й це підтверджується участю здобувачки у Міжнародних, Всеукраїнських науково-практичних і науково-методичних конференціях, форумах, круглих столах.

Значення для науки і практики одержаних авторкою результатів.

Значення отриманих Квасницею І. М. наукових результатів дослідження полягає у можливості їх широкого використання задля формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти, а також в системі підвищення кваліфікації тренерів та інших фахівців сфери фізичної культури і спорту. Результати дослідження впроваджено в освітній процес Хмельницького національного університету (довідка № 40 від 21.07.2021 р.), Хмельницького інституту соціальних технологій Університету «Україна» (довідка № 435/03 від 01.07.2021 р.), Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка (довідка № 1103-33/03 від 15.09.2021 р.), Черкаського національного університету імені Богдана Хмельницького (довідка 190/04-а від 09.09.2021 р.), Сумського державного педагогічного університету імені А. С. Макаренка (довідка № 2840 від 03.09.2021 р.), Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича (довідка № 10/17-2050 від 27.09.2021 р.), Київського університету імені Бориса Грінченка (акт про впровадження результатів наукових досліджень), Національного університету фізичного виховання і спорту України (акт про впровадження результатів наукових досліджень).

Рекомендації щодо використання результатів і висновків дисертації.

Теоретичні та практичні положення дисертаційного дослідження Квасниці Ірини Миколаївни мають практичне значення для підготовки майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту і можуть бути використані у

підготовці навчальних програм, планів, робочих програм навчальних дисциплін, методичних рекомендацій; організації процесу формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту; системі післядипломної освіти з метою підвищення кваліфікації тренерів-викладачів з виду спорту.

Оцінка змісту дисертації та її завершеність.

Структура роботи логічна і виважена, зумовлена характером наукового пошуку, її структура визначається метою й завданнями, поставленими здобувачкою. Дисертаційна робота складається зі вступу, трьох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків.

Особливу ретельність здобувачка виявляє у *першому* розділі *«Теоретичні засади формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти»*, в якому здійснено теоретичний аналіз та розкрито сутність основних понять дослідження; розглянуто наукові засади проблеми формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти у дослідженнях вітчизняних та зарубіжних науковців; схарактеризовано професійну діяльність тренерів-викладачів з виду спорту та розкрито особливості професійної підготовки майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти України та Європи; визначено складові професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту, компоненти (мотиваційний, когнітивний, діяльнісний, рефлексивний), критерії (мотиваційно-ціннісний, знаннєвий, операційно-діяльнісний, особистісно-рефлексивний), показники й рівні сформованості професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти (високий, достатній, низький).

Слід відзначити вдалу спробу авторки у *другому* розділі дослідження – *«Методичні засади формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту в закладах вищої освіти»* – виокремити й теоретично обґрунтувати педагогічні умови формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти, а саме:

розвиток позитивної мотивації здобувачів вищої освіти до оволодіння ними професійною мобільністю; оновлення змісту професійно-зорієнтованих дисциплін у контексті професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту; використання сучасних освітніх технологій у процесі формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти. З огляду на диференційовані педагогічні умови здобувачкою теоретично обґрунтовано структурно-функціональну модель формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів з виду спорту у закладах вищої освіти, що містить методологічно-цільовий, змістово-процесуальний і діагностично-результативний конструкти.

Заслугове схвалення реалізована здобувачкою у *третьому* розділі – «*Експериментальна перевірка педагогічних умов формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів в закладах вищої освіти*» – послідовність етапів педагогічного експерименту. На нашу думку, досить вдало підбрано діагностичний інструментарій, здійснено аналіз та інтерпретацію результатів дослідження. Доведено, що впровадження визначених педагогічних умов формування професійної мобільності майбутнього тренера-викладача з виду спорту сприяло статистично значущим змінам.

Чітку логічну структурованість роботи забезпечують відповідні висновки та узагальнення. Результати дослідження логічно проілюстровані в рисунках та таблицях. На позитивну оцінку заслуговують додатки до дисертації, що вдало доповнюють, конкретизують та унаочнюють важливі аспекти дослідження.

Дискусійні положення та зауваження до змісту дисертації.

Водночас, попри відзначений позитив дослідження, вважаємо за необхідне висловити окремі зауваження й побажання, що спонукають до дискусії:

1. На нашу думку дискусійним є виокремлення контрольного етапу після формувального етапу педагогічного експерименту. На контрольному етапі експерименту, як правило, ставлять за мету перевірити стан навчального чи тренувального процесу. Після проведення формувального експерименту

здійснюється порівняльний аналіз показників констатувального та формувального експериментів. Але з точки зору опонента це питання, безумовно, є дискусійне.

2. Позитивно оцінюючи досягнення авторки щодо виокремлення основних компонентів професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів (мотиваційного, когнітивного, діяльнісного, рефлексивного) зауважимо, що при розкритті показників їх прояву вартувало чіткіше виокремлювати їх для кожного компонента окремо.

3. Виконуючи третє завдання в підрозділі 2.3, авторка обґрунтовує педагогічні умови формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів. Робота значно виграла б, якщо авторка дослідила би, які з цих умов мали вирішальний вплив на забезпечення ефективності аналізованого процесу.

4. Бракує оцінних суджень дослідниці при висвітленні концептуальних поглядів деяких учених.

5. Робота дещо перевантажена допоміжним, описовим матеріалом, який можна подати в додатках.

6. Перший та третій загальні висновки занадто обширні за обсягом. У висновках викладаються найважливіші наукові та практичні результати. У третьому висновку окрім результатів дослідження подано зміст проведення дослідження на етапах педагогічного експерименту, що було викладено в основних розділах дисертаційної роботи.

7. В роботі зустрічаються мовностилістичні неточності, калька, зокрема, на ст. 38, 60, 65, 148, 151, 184.

Проте висловлені зауваження не знижують наукової й практичної цінності та загальної позитивної оцінки дисертаційної роботи..

Повнота висвітлення результатів в опублікованих працях.

Основні результати, наукові положення, висновки та рекомендації достатньо повно відображено в 25 публікаціях, із них: 6 статей у фахових наукових виданнях України, 1 стаття в зарубіжному періодичному виданні, 1 – у виданні, що входить до міжнародної наукометричної бази Web of Science, 13

публікацій у збірниках матеріалів і тез конференцій України і зарубіжжя, 4 методичні рекомендації.

Загальний висновок.

Відтак, вважаємо, що дисертація «Формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів у закладах вищої освіти» є завершеною, самостійною науковою роботою, що містить нові науково обґрунтовані результати в галузі педагогічної науки. Враховуючи актуальність теми, новизну, важливість одержаних авторкою наукових результатів, їх обґрунтованість, а також практичне значення дослідження, дисертаційна робота Квасниці Ірини Миколаївни «Формування професійної мобільності майбутніх тренерів-викладачів у закладах вищої освіти» на здобуття ступеня доктора філософії з галузі знань 01 Освіта/Педагогіка зі спеціальності 011 Освітні, педагогічні науки відповідає вимогам МОН України № 40 від 12.01.2017 р. «Про затвердження вимог до оформлення дисертації» (зі змінами), Порядку проведення експерименту з присудження ступеня доктора філософії (Постанова Кабінету Міністрів України від 6 березня 2019 р. №167), а її авторка заслуговує на присудження ступеня доктора філософії зі спеціальності 011 – Освітні, педагогічні науки, галузь знань 01 – Освіта/Педагогіка.

Офіційний опонент:

доктор наук з фізичного виховання і спорту,
професор кафедри теорії і методики спорту
Вінницького державного педагогічного
університету імені Михайла Коцюбинського

В. М. Костюкевич

